

ЛІТЕРАТУРА

1. Текст гімну ОУН «Зродились ми великої години» nashe.com.ua Веб-сайт. URL: <https://nashe.com.ua/song.htm?id=16843>
2. Історична довідка про Організацію Українських Націоналістів uk.wikipedia.org Веб-сайт. URL:
3. Звернення Президента України Володимира Зеленського 13 квітня 2022 року www.president.gov.ua
4. Веб-сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vid-sili-nashogo-sprotivu-v-usih-jogo-formah-pryamo-zalezhit-74293>

Пастушенчин Олександр

Науковий керівник – доц. Ороновський Анатолій

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АВТОРСЬКОЇ МУЗИКИ В СЕРЕДОВИЩІ НУШ

Постановка проблеми. Жанр авторської музики є одним із улюблених у сучасному молодіжному середовищі в умовах соціокультурних процесів. Її широко використовують у найрізноманітніших контекстах діяльності та задоволення естетичних та етичних потреб молоді.

Становлення, розвиток і видозміна авторської пісні було органічно пов'язане передусім із змінами у сферах її побутування. У історичному становленні пісенного мистецтва спостерігаємо звернення до сфери почуттєво – особистого, індивідуального в багатомільйонній аудиторії радіо та теле - слухачів. Це вимагало професіоналізму й належної міри щирості як композитора так і автора - виконавця.

Показово, що добою формування феномену авторської пісні як жанру, в якому відобразилися найхарактерніші риси національних музичних традицій, стали післявоєнні роки. Так, у середині 50 - 60 х років набули популярності пісенні твори українських композиторів П. та Г. Майбород, Я. Цегляра, І. Шамо, А. Кос-Анатольського, С. Сабадаша, В. Михайлюка [1, 2, 4, 5].

Музичні твори цих авторів позначені високою мелодійністю, простотою побудови, але одночасно глибоким ліризмом, що сприяло еволюціонуванню до рівня популяризації. Цей пласт духовної культури нашого народу у професійному відношенні характеризується ліричним змістом, простою побудовою, легким запам'ятовуванням, що є головною ознакою народно-пісенного мелосу.

Водночас стан вивчення становлення авторської пісні й узагальнення теоретико-методологічних аспектів цієї проблематики а також осмислення авторської музики як чинника виховання молоді та її розуміння ще не можна назвати задовільним. Хоча, варто звернути увагу на низку цікавих досліджень соціологічного, психологічного, культурологічного, музикознавчого напрямів, у яких зроблено важливі узагальнення [1, с. 61-72].

Мета статті – розглянути жанр авторської пісні у сучасному шкільному середовищі та його популяризацію в умовах соціокультурних змін.

Виклад основного матеріалу. У дослідженнях педагогів, психологів, музикознавців (Р. Грубер, Л. Коваль, В. Конен, В. Петрушин) визначені три напрями орієнтацій особистості у музичному мистецтві: «народна», «серйозна», «легка» музика. Проте, як засвідчує практика соціологічних досліджень (І. Корихалова, В. Матоніс, А. Сохор, Т. Чередниченко), часто спостерігається підвищений інтерес молоді саме до легко-жанрової музики [3].

Протягом останнього часу в психолого-педагогічній, музикознавчій літературі та художній критиці розглядається сутність жанрів «легкої», так званої «молодіжної музики»: рок-, поп-музики і джазу (Дж. Бенсман, В. Березан, В. Дряпіка, Б. Розенберг, О. Сапожнік, А. Троїцький та ін.). Проте ще недостатньо виявлені виховні можливості цих жанрів.

Враховуючи сучасну соціокультурну ситуацію та спираючись на дослідження соціологів (Е. Алексєєва, П. Андруковича, Г. Головинського, О. Семашко), педагогів (Б. Бриліна, І. Климук, Л. Масол) можна прийти до висновку, що відірваність від музичних запитів та інтересів сучасної молоді, консервативність методів навчання не дає змоги досягти порозуміння у розвитку авторського виконання. Це підкреслює необхідність удосконалення цілеспрямованого керівництва розуміння цього процесу з формування ціннісних орієнтацій у молодіжному середовищі в галузі музичної культури, активно використовуючи кращі музичні зразки навіть авторської тематики, незалежно від видів, жанрів, стилів і напрямів [2].

Разом з тим, потреба в поглибленому культурологічному аналізі мистецтва музичної естради, виробленні принципів нового бачення історії вітчизняного мистецтва, цілісному, системному вивченню тенденцій розвитку української авторської пісні та її ролі у розвитку музичної культури України свідчить про необхідність більш детального розгляду проблеми саме в соціокультурологічному аспекті.

Нерозривна єдність тексту і мелодії доводить давність жанру авторської пісні. У ХХ столітті це визначення значно звузили. Авторською піснею стали називати лише ту, яка виконувалася авторами під акомпанемент гітари.

Дослідники вважають [1,3,5,6], що для авторської пісні характерні такі виражальні засоби та характерні риси: змістове та якісне навантаження на поетичний текст; наспівність, природність, мелодійність та гармонічна функціональність музичного матеріалу; настрої довірливого спілкування; камерність виконання; егоїстична, ліберальна спрямованість. Спершу основу жанру становили студентські та туристські пісні, які відрізнялися від «офіційних» (таких, що розповсюджувалися державними каналами) домінуванням особистісної інтонації, живим, неформальним підходом до теми.

Однак такий погляд на авторську пісню значно звужує її жанрові рамки. Цей погляд на історію виникнення жанру іноді просто шкідливий, адже заперечує його багату передісторію.

У сучасних умовах соціокультурних процесів, спротиву антиукраїнських сил всередині країни формується українська культура нового часу, в авангарді якої завжди йде музика, і

авторська пісня зокрема. Як уже зазначалося, ніщо не виникає на порожньому місці, тож і сучасна українська авторська пісня вбирає в себе кращі риси авторської пісні минулих часів нашого краю, базуючись на міцному національному фундаменті і на міцних традиціях державництва минулих часів.

Гармонійні мелодії здатні впливати не лише глибоко на емоційні та духовні аспекти людини, але й активно впливати на її етичне та естетичне виховання, яке змінює внутрішній психічний стан людини, формувати світогляд людини, ідеологію та її етичні настанови.

Усі відомі філософи, завжди інтуїтивно відчували, що в музичних звуках, якимось чином закодована певна інформація, яка може змінювати навіть світогляд людини [4, с. 53-56].

Коли ми розглядаємо сучасну авторську пісню, то не можемо не відмітити її героїко-патріотичної спрямованості. Зміщення акцентів музичних вподобань сучасних підлітків і старших школярів з творів аполітичних, суто розважальних до творів героїко-патріотичного спрямування цілком закономірне в умовах російської агресії на Сході України та анексії Криму.

Зростання рівня національної самосвідомості не може не відбитися на мистецтві загалом, адже мистецтво є виразником емоцій, узагальненням пережитого і стимулом до подальшого його розвитку.

Авторська музика у сучасних умовах, а зокрема у середовищі НУШ, перейшла на дещо інший рівень функціонування. Якщо раніше вона була прерогативою бардів, то зараз поступово переходить у сферу поп-музики. На естраді значно побільшало випадків, коли виконавець співає зі сцени власні пісні на власні слова. Така ситуація зумовлена в першу чергу бажанням виконавця створити свій власний оригінальний репертуар. Як правило, це стосується насамперед гуртів, у яких лідер створює такі композиції.

Легендарний український композитор та співак Тарас Петриненко у далекому 1986 році створив пісню «Україно», яка лунає в серцях мільйонів українців і в наші часи. Ця пісня стала своєрідним неофіційним гімном країни. Під час буремних подій на Майдані композиція ніби набула нового життя, адже багато хто послухавши її, сприйняв текст по-новому. До речі, сам Петриненко неодноразово підтримував революціонерів на Майдані своїми піснями, в тому числі й піснею «Україна» [5].

На хвилі Помаранчевої революції гурт «Гринджоли» записав композицію «Разом нас багато», яка мала стати войовничим хітом. І хоча ця пісня такою не стала, слова композиції майже кожен українець пам'ятає й досі. Можна сказати, слова єднання, що звучали у цій простенькій композиції, стали прелюдією до подій більш масштабних.

Культовий український гурт «Океан Ельзи» на чолі з солістом Святославом Вакарчуком є невід'ємною частиною історії незалежної України.

Гурт був створений у 1994 році і за своє 20-річне існування написав стільки легендарних і улюблених не лише українцями пісень, що кожна можна розглядати як знакову. Пісня «Без бою», була написана в березні 2005 року як відгомін бурхливих подій 2004 року. Ця пісня стала своєрідним гімном на другому Майдані, а рядки з хіта цитував під час засідання Верховної Ради прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк. А на телефонах багатьох бійців у зоні АТО композиція стоїть ринг-тоном у телефоні.

Колектив «ТІК» на чолі з Віктором Бронюком свого часу завоював людей веселими та суто розважальними пісеньками. Проте з початком подій на Майдані гурт здивував прихильників, випустивши пісню «Люби ти Україну». Особливої уваги заслуговує кліп на композицію, який відображає реалії сучасної України. У відео головну роль грає справжній козак, який з болем та обуренням споглядає за всім, що коїться в державі – оголена дівчина з хлібом–сіллю, що нагадує активістку FEMEN, одностатева пара, вогнище, в якому догорає книга з історії України, священник, що сідає в Lexus.

За останні два роки в Україні аматорами і професіоналами музичного мистецтва було створено сотні композицій, присвячених подіям Революції Гідності і АТО на Сході країни. Не всі вони однакові за рівнем майстерності, але вражають щирістю і безпосередністю.

Гурт «Океан Ельзи» у 2015 році представив пісню «Не твоя війна». За словами самого Вакарчука, головна ідея пісні, що ховається в назві, є непростю для зізнання навіть самому собі – нам, українцям, протягом багатьох століть постійно нав'язують ззовні чийсь думки, дії і, навіть, війни. Нині настав час, врешті, брати відповідальність та ініціативу на себе.

Святослав наголошує: «Головна битва – всередині кожного з нас, всередині нашого суспільства. Адже «твоя війна» – це боротьба з власними комплексами, страхами щось змінити, вплинути на те, що відбувається навколо тебе, не звинувачувати «десь і когось», а брати ситуацію в свої руки. Це – над складно, та без цього немає успішного майбутнього ні у людини, ні у суспільства, ні у країни» [6].

Робота над піснею почалася ще в жовтні минулого року і перша частина була створена буквально за 5 хвилин. Святослав зізнавався, що написав приспів відразу. Сів за піаніно і все – більше не змінював ні слова: просто сів і почав грати. А далі він зрозумів, що емоційно виснажився, і що не може зараз нічого написати.

У ХХІ столітті в Україні намітились позитивні зрушення у розвиткові та пропаганді українського музичного мистецтва загалом і авторської пісні зокрема.

Висновки. Отож, підсумовуючи вищезазначене можемо стверджувати, що жанр авторської пісні набуває особливої актуальності у переломні моменти історії. І саме авторська пісня, з огляду на її специфічні особливості, стає інструментом ефективної комунікації між композитором–виконавцем і його слухачами, також і у сучасному шкільному середовищі молоді.

Автори-виконавці власних пісень не орієнтуються лише на авторські фестивалі, а беруть участь у інших музичних форумах, яких зараз по Україні налічується вже не один десяток. Кожен районний центр, кожне величезне місто обласного підпорядкування, громада ОТГ вважає за честь провести музичний фестиваль, адже це сприяє не лише розвитку музики як такої, а й її популяризації серед українців на всіх рівнях. Зрозуміло, що в таких умовах з'являється реальна можливість заявити про себе молодим талантам. І це дуже позитивна тенденція.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бард стрілецької музи // Боднарчук І. Між двома світами. – Донецьк, 1996. – С. 61–72.
2. Герасимова Г. П., Грузін Д. В. Купчинський Роман Григорович // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. – К. : Наук. думка, 2009. – Т. 5 : Кон – К. – С. 508. – ISBN 978-966-00-0855-4.
3. Гушак І. Комендант стрілецької стежі: (Тема січового стрілецтва у творах Р. Купчинського) // Вільне життя. – 1990. – 7, 8 квіт.
4. Данилевич М. Творчий портрет Романа Купчинського в курсі «Літературне краєзнавство» // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Літературознавство». – Тернопіль, 2000. – С. 53–56.
5. Іваницький А. Український музичний фольклор. Підручник для вищих навчальних закладів. – Вінниця, 2004.
6. Шре'єр-Ткаченко О.Я. Історія української музики. – Київ, «Музична Україна», 1990.

Сасанчин Петро

Науковий керівник – доц. Ороновська Лариса

ПІСЕННА ТВОРЧИСТЬ ОЛЕКСАНДРА БІЛАША У СУЧАСНОМУ СЕРЕДОВИЩІ НУШ

*«Упевнено прокладайте свій шлях
у мистецтві, даруйте людям
насоладу від спілкування
із справжньою
українською музикою».*
Олеся Білаш

Постановка проблеми. Українська пісенна культура - одне з найцінніших духовних надбань нашого народу. Неначе з бездонної криниці вона черпає нові мелодії, що линуць до людських сердець, зворушуючи їх, не залишаючи байдужими до прекрасного, до добра. Жанр солоспіву (романсу) привертав постійну увагу багатьох українських композиторів. Продовжувачами традицій композиторів-класиків були В. Косенко (автор близько 60 ліричних солоспівів), Г. Майборода, Ю. Мейтус (цикли романсів на слова А. Малишка, В. Сосюри, Лесі Українки, М. Джаліля, Е. Межелайтиса, Р. Бернса). Глибина і нетрадиційність задуму притаманна «Тихим пісням» В. Сильвестрова, які відтворюють у жанрі «вокальної медитації» ідеї гармонії духу, пошуку ідеалу краси, сенсу життя.

Україна здавна славилася піснями і музикою, наш народ співав у радості, і в горі, бо пісня - невід'ємна частина життя людини. І справді, неможливо уявити українську культуру без